

Wyno Zwanenburg ziet opheffen productschappen als kans

'Nieuwe organisatie als breekijzer'

Het opheffen van de productschappen is een kans voor de varkenssector. Dat zegt de scheidende voorzitter van de Nederlandse Vakbond Varkenshouders Wyno Zwanenburg. „Wanneer we er samen met LTO in slagen een producentenorganisatie op te richten, hebben we een breekijzer richting supermarkten in handen.”

De scheidende NVV-voorzitter Wyno Zwanenburg vindt dat Vion een bestuurder nodig heeft met een 'boerensmoel'.

Tekst: Stefan Buning
Beeld: Susan Rexwinkel

3 februari 1997. Het is al avond als de telefoon gaat bij Wyno Zwanenburg. Wien van den Brink, voorzitter van zowel LTO vakgroep Varkenshouderij als de Nederlandse Vakbond Varkenshouders (NVV), belt vanuit het ministerie van Landbouw in Den Haag met de varkenshouder in Odiliapeel die namens de NVV een regionale bestuursfunctie bekleedt. Van den Brink zit samen met de minister van Landbouw Jozias van Aartsen en Tjibbe Joustra, de hoogste ambtenaar van Landbouw, op het ministerie aan tafel. Van den Brink had een onthutsende boodschap: er is varkenspest vastgesteld in Venhorst, bij een bekende varkenshouder van Zwanenburg, naar het blijkt.

De Haagse bestuurders hebben problemen om het gebied in kaart te brengen. Ze hebben geen idee hoeveel varkens er in het gebied van één en twee kilometer rond het getroffen bedrijf zitten. Met een telefoonboek in de hand schat Zwanenburg het aantal zeugen en vleesvarkens bij de varkenshouders in het gebied. Binnen een kilometer kan de varkenshouder de bedrijven wel in beeld krijgen, maar in de twee-kilometer-straal zitten veel grote varkensbedrijven in Boekel en Wanroij. De Haagse politici besluiten daarop binnen de kilometer preventief te gaan ruimen. Een te kleine marge achteraf gezien, waardoor het virus om zich heen kon grijpen.

Crisisteam

Veertien maanden lang, de tijd dat zijn stallen als gevolg van de

varkenspest leeg staan, maakt Wyno Zwanenburg deel uit van het crisisteam dat zich bezighoudt met bestrijden van de varkenspest. Het zijn intensieve maanden voor de varkenshouder. Als gevolg van ziekte-uitbraak komt de discussie over de herstructurering van de varkenshouderij en de reconstructie op gang. „Mijn bedrijf was geruimd. Ik had dus, plat gezegd, tijd om me met deze ontwikkelingen te bemoeien”, blikte Zwanenburg ruim 16 jaar later terug op het begin van zijn bestuurlijke carrière bij de NVV.

De Brabantse varkenshouder wordt vice-voorzitter onder Willem van Gemert. In februari 2006 neemt Zwanenburg de voorzittershamer van de NVV zelf ter hand.

Zwanenburgs ervaring met de gevolgen van de varkenspest maakt de dierziektebestrijding tot een van de speerpunten van zijn beleid. Vaccinatie bij varkenspest en mond- en klauwzeer moest voortaan mogelijk worden zonder dat de varkenshouder daar aan kapot zou gaan. Het resultaat van tien jaar gesprekken voeren hierover noemt de scheidende voorzitter – hij neemt op 17 juni afscheid – teleurstellend. „Vaccinatie is nu geaccepteerd, maar er is nog steeds niet geregeld wat de waarde is van de dieren. Je moet dan zelf maar zien dat je je dieren dan nog kwijt raakt. Maar welke slachterij wil je varkens na vaccinatie nog hebben? Ja, supermarkten misschien, die hebben gezegd dat ze wel gevaccineerd vlees in de schappen leggen, maar niet

tegen welke prijs. Het is belangrijk dat we hier iets voor regelen anders raakt de sector mogelijk afzetmarkten kwijt wanneer er weer een besmettelijke dierziekte optreedt.”

Stokpaard

In elf jaar besturen, is er in de varkenshouderij veel veranderd,

'Vion is vooral kwetsbaar aan de leverancierskant'

heeft Zwanenburg ervaren. „Het profiel van de varkenshouder, de manier waarop ze in het leven staan, is veranderd. Maatschappelijke thema's als dierenwelzijn en -gezondheid zijn de afgelopen jaren steeds belangrijker geworden. Daarom is het goed dat de leden tegenwoordig actiever meedenken over de ontwikkeling van de varkenshouderij dan dat vroeger gebeurde.”

Het gevoel houden met sector is volgens Zwanenburg cruciaal. Daar is het volgens hem ook misgegaan bij Vion, de slachterij die in financieel zwaar weer verkeert. „Vion heeft een bestuurder nodig met een boerensmoel. Iemand die de sector kent. Daarnaast verbaast het me dat er geen varkenshouders in de raad van commissarissen zitten. Ik wil niet de voormalige bestuurders Daan van Doorn en Antoon Vermeer te kort doen. Ze hebben geprobeerd om dood ledenkapitaal via Vion te verwaarden, maar de uitvoering is stukgelopen op het samenvoegen van oude, minder renderende slachterijen die qua

logistiek en efficiëntie te wensen overlieten. Vion is daarnaast kwetsbaar aan de leverancierskant, omdat de slachterij geen leverings- of afnameplicht kent.”

„Kijk naar FrieslandCampina, die coöperatie kan heel veel dingen doen waar melkveehouders het niet mee eens zijn, maar je hebt als boer wel contractuele verplichtingen. Vion kent dergelijke overeenkomsten niet. Wanneer je als slachterij er niet in slaagt om de levering van varkens aan je te binden, krijg je het lastig. Natuurlijk heeft Vion het met Ingredients, waar Rendac deel van uitmaakt, geld verdient, maar dat is weliswaar wel op basis van hun monopoliepositie. Dat is knap gedaan, en ik heb het idee dat ze dat model hebben willen kopiëren op de vleeswereld, maar die is veel dynamischer.”

Dozenschuiver

De NVV-voorzitter vergelijkt de situatie van Vion met die van de varkenshouders. Momenteel zit de slachterij niet in een betere positie dan de gemiddelde varkenshouder. „Vion is een faciliterend bedrijf. Ze zijn volumegegreven dozenschuiver. Ze zitten in de keten ingeklemd tussen de inkopers”, vertelt hij. De situatie bij de varkenshouders omschrijft

Zwanenburg als zorgelijk. Vooral de lage prijzen van varkensvlees in combinatie met hoge voerkosten, zorgen ervoor, volgens hem, dat veel varkenshouders moeite hebben om hun dagelijkse rekeningen te betalen.

De moeilijke financiële situatie waarin de sector verkeert, maakt volgens Zwanenburg het verdienmodel voor de varkenshouders belangrijk. Hij ziet de aanstaande opheffing van de productschappen als een kans. „Het geeft ons de mogelijkheid als sector dat we als producenten gezamenlijk regie op de keten kunnen krijgen. We hebben de vakgroep van LTO uitgedaagd om samen met de NVV een varkenshouderij Nederland BV neer te zetten. Wanneer we 60 minimaal procent vertegenwoordigen van de sector in Nederland, kunnen we een juridische status krijgen met zo'n grote organisatie, dan kun je heel veel dingen naar je hand zetten. Ik hoop dat het lukt. Een producentenorganisatie kan prima als breekijzer in de contacten met supermarkten en andere ketenpartijen fungeren”, vertelt Zwanenburg. De aangesloten bedrijven hebben dan meer macht om betere prijzen voor hun producten te bedingen bij de afnemers. „Je hebt als producent direct contact met de retail. En alle dozenschuivers die er tussen zitten, die sla je over”, aldus Zwanenburg die nog niet weet wat hij na 17 juni gaat doen. „Ik zie wat er op mijn pad komt”, vertelt hij met een brede grijns.

LEES MEER IN PIG BUSINESS 4

Lees ook het interview met Wyno Zwanenburg in Pig Business die op donderdag 13 juni verschijnt. De scheidende NVV-voorzitter vertelt daarin onder andere over de hoogte- en dieptepunten uit zijn bestuursloopbaan.